

Παντελής Γεωργογιάννης
Επιμέλεια

2ο
Διεθνές Συνέδριο

Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

Ελληνικά ως δεύτερη
ή ξένη γλώσσα

Πάτρα, 25-27 Ιουνίου 1999

Συνεδριακό και Πολιτιστικό Κέντρο
Πανεπιστημίου Πατρών

Πάτρα 2015

Παντελής Γεωργογιάννης
Επιμέλεια

2ο Διεθνές Συνέδριο
με κριτές

**Η Ελληνική
ως
δεύτερη ή ξένη γλώσσα**
Μια διαπολιτισμική προσέγγιση

Πάτρα, 25-27 Ιουνίου 1999

Σειρά:
Πρακτικά Συνεδρίων 5

1η έκδοση (έντυπη)
Πάτρα 2000

2η έκδοση (ηλεκτρονική)
Πάτρα 2015

Όλα τα αντίγραφα υπογράφονται από τον κάτοχο του copyright.

Copyright ©: Παντελής Γεωργογιάννης

Διεύθυνση: Αντωνίου Οικονόμου 8, 26504 Άγιος Βασίλειος, Πάτρα
Τηλ: +30 6944346420
<http://www.georgogiannis.gr>
E-mail: pantelis.georgogiannis@gmail.com

Τίτλος : Η ελληνική ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα: Μια διαπολιτισμική προσέγγιση

1η έκδοση: Πάτρα 2000 (έντυπη)
2η έκδοση: Πάτρα 2015 (ηλεκτρονική)

Επιμέλεια μορφοποίησης κειμένων:

Μελιτζάνη Ειρήνη, Πτυχιούχος Τουριστικών Επιχειρήσεων ΤΕΙ Πάτρας, ΜΔΕ στις Επιστήμες της Αγωγής, Υπ. Διδάκτωρ ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Πατρών, Συνεργάτης Ελεύθερου Πανεπιστημίου Πολιτών

Αντωνοκοπούλου Βασιλική, Πτυχιούχος Φιλολογίας ΑΕΙ Πάτρας, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο Πανεπιστήμιο Λευκωσίας στην Διδακτική Γλώσσας και Λογοτεχνίας

Ηλεκτρονική στοιχειοθεσία - σελιδοποίηση:

Μελιτζάνη Ειρήνη, Πτυχιούχος Τουριστικών Επιχειρήσεων ΤΕΙ Πάτρας, ΜΔΕ στις Επιστήμες της Αγωγής, Υπ. Διδάκτωρ ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Πατρών, Συνεργάτης Ελεύθερου Πανεπιστημίου Πολιτών

Αντωνοκοπούλου Βασιλική, Πτυχιούχος Φιλολογίας ΑΕΙ Πάτρας, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο Πανεπιστήμιο Λευκωσίας στην Διδακτική Γλώσσας και Λογοτεχνίας

ISBN: 978-618-82287-6-4

σ.σ. 758, σχήμα 17,5 X 25 εκ.

Όλα τα κείμενα δημοσιεύονται με ευθύνη των συγγραφέων τους

Απαγορεύεται η μερική ή ολική αναδημοσίευση του έργου αυτού, καθώς και η αναπαραγωγή του με οποιοδήποτε άλλο μέσο, χωρίς σχετική άδεια του κατόχου του Copyright.

Περιεχόμενα

Πρόλογος	13
Πρόλογος ηλεκτρονικής έκδοσης	15
Πανεργασιακή Συνεδρία	17
Η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης ή ξένης	39
Μεθοδική διδασκαλία της νεοελληνικής ως ξένης γλώσσας κατά το αρχικό και το ενδιάμεσο στάδιο εκπαίδευσης στο Ινστιτούτο Αλλοδαπών Σόφιας, Βουλγαρίας	41
<i>Ράλτσεβα Κούνκα, Senior Assistant Professor, Ινστιτούτο Αλλοδαπών Φοιτητών, Κέντρο Ξένων Γλωσσών</i>	
Η επικοινωνιακή ικανότητα και η εκμάθηση της “ανάγνωσης” σε μια δεύτερη ή ξένη γλώσσα	47
<i>Σπινθουράκη Ιουλία, Ph.D., Λέκτορας (N407/80) Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Πατρών Μουσταΐρας Παναγιώτης, Δάσκαλος, Μεταπτυχιακός φοιτητής Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Πατρών</i>	
Η διαπολιτισμική προσέγγιση και η διδασκαλία μιας ασθενούς γλώσσας ως ξένης	55
<i>Σαπρίδου Α, Διδάκτωρ της Παιδαγωγικής – Λέκτορας, Α.Π.Θ. Τμήμα Γερμανικής Γλώσσας και Φιλολογίας</i>	
Οι ασκήσεις στη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας	62
<i>Galina Iontcheva, Senior Assistant Professor, Institute for Foreign Students, Sofia</i>	

Διδακτική προσέγγιση της Σύνθεσης στη Νέα Ελληνική <i>Ραντοπούλου Μαρία, Φιλολόγος, Αποσπασμένη στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο</i>	68
Πιστοποίηση επάρκειας της ελληνομάθειας: Ν.Ε.Α.Ε. Θεσ/νίκης μια πρώτη προσέγγιση <i>Καλιού Μαρία, Υπεύθυνη του προγράμματος ελληνικής γλώσσας, Ν.Ε.Α.Ε. Θεσσαλονίκης</i>	81
Η δημιουργία νέων ρημάτων με τη χρησιμοποίηση προθημάτων. Σχετικές προτάσεις για γερμανόφωνους μαθητές <i>Σταφυλίδου-Αλατάκη Γεωργία, ΕΕΠ, ΤΕΙ Πάτρας</i>	88
Ελληνικά για αλλοδαπούς-μόνιμους κατοίκους της Κέρκυρας: Αδιαφορία ή πρόκληση; <i>Ανδρειωμένος Γιώργος, Τ.Ξ.Γ.Μ.Δ., Ιόνιο Πανεπιστήμιο</i>	107
Αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης ή ξένης: Μια συγκριτική προσέγγιση <i>Λαμπρόπουλος Χαρίλαος, Επίκουρος Καθηγητής Πανεπιστημίου Πατρών Καρατζιά-Σταυλιώτη Ελένη, Σχολική Σύμβουλος Σπινθουράκη Ιουλία-Αθηνά, Εντεταλμένη Λέκτορας (Ν. 407/80) Πανεπιστημίου Πατρών</i>	113
Εμπειρίες από τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας ως ξένης γλώσσας σε υποτρόφους του Ι.Κ.Υ. και φοιτητές προγραμμάτων Socrates-Erasmus <i>Γεωργογιάννης Παντελής, Αναπλ. Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών – Διευθυντής ΚΕ.Δ.ΕΚ. Παναγιωτακοπούλου Μαρία, Φιλολόγος, Επιστημονικός συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ.</i>	120
Κοινωνικές αναπαραστάσεις και διαπολιτισμική δεξιότητα: το παράδειγμα ενήλικων αλλοδαπών σπουδαστών της ελληνικής στο πανεπιστημιακό τμήμα της Αθήνας <i>Στεργίου Αίδα (Αμαρυλλίς), Υποψήφια Διδάκτωρ Διδακτικής Γλωσσών Université Paris VII</i>	123
Κίνητρα και μέσα για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας	135
Διδασκαλία της Νέας Ελληνικής μέσα από τον αρχαίο ελληνικό λόγο της τραγωδίας – Παράδειγμα και πρακτική εφαρμογή <i>Δημακοπούλου Αλεξάνδρα, Φιλολόγος, Αποσπασμένη στο Βέλγιο (Τ.Μ.Γ.), Ελληνικό Σχολείο Λιέγης</i>	137

Η Λογοτεχνία και η διδασκαλία της στα πλαίσια της Διαπολιτισμικής Επικοινωνίας και Εκπαίδευσης	146
<i>Αργυροπούλου Χριστίνα, Δρ. Φιλολογίας, Αποσπασμένη στο Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Αθηνών</i>	
Ο ρόλος της δραματοποίησης ως ενισχυτικό μέσο για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας	155
<i>Γεωργογιάννης Παντελής, Αναπλ. Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών – Διευθυντής ΚΕ.Δ.ΕΚ. Νικολοπούλου Φωτεινή, Φιλολόγος – Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ.</i>	
Ο Τουρισμός ως κίνητρο για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας	159
<i>Γεωργογιάννης Παντελής, Αναπλ. Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών, Διευθυντής ΚΕ.Δ.ΕΚ. Μελιτζάνη Ειρήνη, Πτυχιούχος Τμήματος Τουριστικών Επιχειρήσεων Τ.Ε.Ι. Πάτρας, Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ.</i>	
Η μουσική αγωγή με διαπολιτισμικό χαρακτήρα. Η περίπτωση του Δ.Σ Λιμένα Χερσονήσου	167
<i>Τζενάκη Μαρία, Σχολική Σύμβουλος 9^{ης} Περιφέρειας Π.Ε. Ν. Ηρακλείου Ρεϊζογλου Κυριακή, Μουσικός Δ.Σ. Χερσονήσου και Μαλιών Ηρακλείου Κρήτης</i>	
Συνεδρία με αφίσα	175
Η μεταφραστική δραστηριότητα ως παράμετρος διαπολιτισμικής ακτινοβολίας	177
<i>Ekkehard W. Borntröger, Université de Fribourg/ Suisse</i>	
Χρήση Ηλεκτρονικών Υπολογιστών στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας και έρευνα αγοράς στο υπάρχον λογισμικό	186
<i>Κουράνου Μαρία, Πτυχιούχος Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών Κοσμά Ελευθερία, Πτυχιούχος Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών</i>	
Η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας με τη μέθοδο της ελληνόγλωσσης επικοινωνίας και διαπολιτισμικότητας	197
<i>Γεωργογιάννης Π., Αναπληρωτής Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστημίου Πατρών, Δ/ντής ΚΕ.Δ.ΕΚ. Αλμπάνη Β., Φιλολόγος, Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ. Πανεπιστημίου Πατρών Βασιλοπούλου Π., Φιλολόγος, Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ. Πανεπιστημίου Πατρών</i>	
Κίνητρα για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας και επαγγελματικές προοπτικές των αποφοίτων από τμήματα ελληνικών σπουδών του εξωτερικού	202
<i>Γεωργογιάννης Π., Αναπλ. Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών – Διευθυντής ΚΕ.Δ.ΕΚ. Αλμπάνη Β., Φιλολόγος – Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ. Πανεπιστημίου Πατρών</i>	

- Η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας σε παλινοστούντες μαθητές από τις Δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης με βάση τη διδακτική σειρά “Πες το Ελληνικά”** 210
Γεωργιάννης Π., Αναπληρωτής Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών – Δ/ντής ΚΕ.Δ.ΕΚ.
Βασιλοπούλου Π., Φιλολόγος – Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ. Πανεπιστημίου Πατρών
- Η Ανάπτυξη της Ελληνόγλωσσας Εκπαίδευσης στις Παρευξείνιες Χώρες** 216
Γεωργιάννης Π., Αναπλ. Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών – Διευθυντής ΚΕ.Δ.ΕΚ.
Βασιλοπούλου Π., Φιλολόγος, Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ. Πανεπιστημίου Πατρών
- Τα ελληνικά ως δεύτερη και ξένη γλώσσα σε πολυεθνικό και πολυπολιτισμικό σχολείο της Μελβούρνης Αυστραλίας** 222
Δικαίου Μαρία, Υποδιεύθυτρια του Alphington Grammar School Μελβούρνης Αυστραλίας
- Η Εκπαιδευτική Πολιτική στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση για τους Παλινοστούντες και Αλλοδαπούς μαθητές στην Ελλάδα** 224
Αώλου Χαραλαμπία, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια – ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Πατρών
- Ενδοσχολική επιμόρφωση και συνεργατική διδασκαλία νεοδιοριζόμενων εκπαιδευτικών σε θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης** 230
Ζησιμοπούλου Αθανασία, Απόφοιτος Γαλλικής Φιλολογίας Παν/μίου Αθηνών – Υποψήφια Διδάκτωρ στο Φ.Π.Ψ. Παν/μίου Αθηνών
- Η ελληνική γλώσσα στην εκπαίδευση του εξωτερικού** 235
- Η διδασκαλία των νεοελληνικών στην Πορτογαλία (Πραγματικότητα και προοπτικές)** 237
Jose Antonio Costa Ideias, Καθηγητής SLP, Sociedade da Lingua Portuguesa – Ινστιτούτο Πολιτισμού, Τμήμα Νεοελληνικών Σπουδών.
- Η Νεοελληνική γλώσσα ως δεύτερη η ξένη γλώσσα στη Σερβική Δημοκρατία της Βοσνίας Ερζεγοβίνης** 240
Μπίλμπια Αλεξάνδρα, Επί πτυχίω, Φιλολογική Σχολή Πανεπιστημίου Βελιγραδίου
- Γλωσσική πολιτική και η διδασκαλία των Νεοελληνικών στη Νέα Νότια Ουαλία της Αυστραλίας** 244
Νάζου Παναγιώτα, Λέκτορας Πανεπιστημίου του Σίδνεϊ, Τμήμα Νεοελληνικών Σπουδών
- Διεύθυνση Διεθνών Εκπαιδευτικών Σχέσεων του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων: Προτοβουλίες – Δράσεις – Διεθνής παρουσία** 252
Σγάρτσου Μελπομένη, Τμηματάρχης της Διεύθυνσης Διεθνών Εκπαιδευτικών Σχέσεων του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

Η ανάγκη ενίσχυσης της Ελληνικής Γλώσσας που ήδη χρησιμοποιείται στην πρακτική της Ορθοδοξίας στην Ανατολική Ευρώπη	254
<i>Χατζημιχαήλ Ελένη, Εκπαιδευτικός – Λογοτέχνης</i>	
Η διδασκαλία της Νέας Ελληνικής γλώσσας στο Πανεπιστήμιο Βαρσοβίας. Τα προβλήματα μιας αρχής	262
<i>Πουχάλεβα Ηλιάννα, Καθηγήτρια – Μ.Α., Ίδρυμα Ερευνών της Αρχαίας Παράδοσης – ΟΒΤΑ, Ελληνικές Σπουδές Πανεπιστήμιο Βαρσοβίας</i>	
Η βιωσιμότητα της ελληνικής ως ξένης γλώσσας. Η περίπτωση της Αυστραλίας	267
<i>Κεφαλληνού Ελισάβετ, Λέκτορας, Πανεπιστήμιο Macquarie Αυστραλία</i>	
Η διδασκαλία της ελληνικής ως μητρικής γλώσσας στα σχολεία της ελληνικής μειονότητας στην Αλβανία	272
<i>Γιάννης Γιάννης, Πρόεδρος Τμήματος Νεοελληνικής Γλώσσας Πανεπιστημίου Αργυροκάστρου</i>	
<i>Αιάκος Απόστολος, Φιλολόγος – Σχολικός Σύμβουλος, Διεύθυνση Παιδείας Ν. Αγ. Σαράντα</i>	
Το μάθημα των νέων ελληνικών στη Νότια Αφρική (Πανεπιστήμιο του Ράου, Κοινοτικά Σχολεία κ.ά.) – Προβλήματα, στρατηγικές, βλέψεις και στόχοι	279
<i>Γεωργακόπουλος Ιωάννης, Συντονιστής Εκπαίδευσης στην Αφρική (πλην Αιγύπτου – Λιβύης), Ελληνική Πρεσβεία Πρετόριας – Κέιπ Τάουν</i>	
Δυσκολίες, ομοιότητες και διαφορές κατά την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας που αντιμετωπίζουν οι τσεχόφωνοι	285
<i>Τζανετάκη Γιαννούλα, Καθηγήτρια Κρατικής Σχολής Ξένων Γλωσσών Πράγας, Τμήμα Μεσογειακών και Ανατολικών Γλωσσών</i>	
Η ελληνική γλώσσα στο διεθνή χώρο και στο σχολείο της αλλοδαπής	288
<i>Παυλίδης Παύλος, Καθηγητής Γερμανικών, Ελληνικό Σχολείο Μονάχου</i>	
Η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στην πολιτεία Βικτόρια της Αυστραλίας	305
<i>Τάνης Διονύσιος, Φιλολόγος, πρώην Σχολικός Σύμβουλος</i>	
Ελληνόγλωσση εκπαίδευση στις Δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. Προβλήματα και προοπτικές	320
<i>Γεωργογιάννης Π., Αναπληρωτής Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών</i>	
<i>Γουρουτίδου Σ., Φιλολόγος, Πανεπιστήμιο Κουμπάν, Κρασοντάρ Ρωσίας</i>	
Αποτελέσματα έρευνας μεταξύ των μαθητών, των γονέων και των εκπαιδευτικών των Γ.Τ.Μ.Γ. στη Βάδη-Βυρτεμβέργη 1998-1999	325
<i>Κορφιιάτη Μαρία, Φιλολόγος, Υποψήφια Διδάκτωρ Ανώτατη Παιδαγωγική Σχολή Ludwigsburg</i>	

Η Ελληνόγλωσση εκπαίδευση στην Αυστραλία κατά το παράδειγμα της Μελβούρνης 331

Δουβαρτζίδης Τάσος, Διευθυντής Κολλεγίου "ΟΜΗΡΟΣ" Μελβούρνης, Αντιπρόεδρος Ένωσης Εθνικών Γλωσσών Μελβούρνης, Μέλος του Συμβουλίου Γλωσσών του Υπουργείου Παιδείας της Πολιτείας της Βικτώριας.

Η διαχρονική ελληνική παρουσία στις χώρες της ΚΑΚ. Προοπτικές ανάπτυξης των εκπαιδευτικών και πολιτιστικών σχέσεων 337

Κοτσιώνης Παναγιώτης, Συντονιστής Εκπαίδευσης Κιέβου

Ελληνικά Σχολεία και Τμήματα Ελληνικής Γλώσσας στο εξωτερικό 355

Ελληνικά σχολεία και ελληνόγλωσσα τμήματα στο εξωτερικό 357

Προκοπίου Χρήστος, Προϊστάμενος Α΄ Τμήματος της ΔΙ.Π.Ο.Δ.Ε. του ΥΠ.Ε.Π.Θ.

Η καλλιέργεια των νεοελληνικών γραμμάτων έξω από την Ελλάδα και ο νέος φιλελληνισμός 370

Μουτοπούλου-Φωτεινοπούλου Φωτεινή, Υποδ/ντρια 4ου Δημ. Σχολείου Ν. Σμύρνης

Οι ιδιαιτερότητες του ελληνικού κοινοτικού απογευματινού σχολείου: κοινωνική – ψυχολογική – πολιτιστική – εκπαιδευτική διάσταση 375

Ευθυμίου Χαρίκλεια, Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Maryland, Αποσπασμένη Φιλολόγος στα σχολεία των Η.Π.Α.

Διδάσκοντας Ελληνικά στα πλαίσια της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης: Λόγος και Πολιτικές 382

Δρ. Καρατζιά Ελένη, Σχολικός Σύμβουλος Ρουσσάκης Ιωάννης, Υποψήφιος Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Αθηνών

Ταυτότητα και Διγλωσσία 399

Δίγλωσση-Διαπολιτισμική Ταυτότητα. Μια εμπειρική προσέγγιση των διαδικασιών υποκειμενικής νοηματοδότησής της 401

Γκόβαρης Χρήστος, Διδάσκων (Π.Δ. 407/80) Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών Πανεπιστημίου Αιγαίου

Παρεμβολές στον προφορικό και γραπτό λόγο του δίγλωσσου μαθητή της ελληνικής γλώσσας: διεπιστημονική θεώρηση 406

Σταρένιου Δήμητρα, Μεταπτυχιακή – Υπότροφος Ι.Κ.Υ., Πανεπιστημίου Αθηνών

Πώς αντιμετωπίσαμε τους αλλοδαπούς μαθητές στο σχολείο μας. Διγλωσσία – Διαπολιτισμικότητα 413

Τσακάλης Παναγιώτης, Δάσκαλος, 6/θεσιο Δημ. Σχολείο Δρεπάνου Αργολίδας

Ανγυστόπουλος Κωνσταντίνος, Δάσκαλος, 6^οθεσιο Δημ. Σχολείο Δρεπάνου Αργολίδας
Κουκουζέλη Άννα, Δασκάλα, 6^οθεσιο Δημ. Σχολείο Δρεπάνου Αργολίδας
Λεκάκη Δήμητρα, Δασκάλα, 6^οθεσιο Δημ. Σχολείο Δρεπάνου Αργολίδας

Ενδυνάμωση/ Αποδυνάμωση δίγλωσσων μαθητών: Ένα βασικό δίλημμα στην εκπαίδευση 418

Σκούρτου Ελένη, Επίκουρη Καθηγήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Αιγαίου
Κούρτη-Καζούλλη Βασιλεία, Εκπαιδευτικός, Υποψήφια Διδάκτωρ Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Αιγαίου
Δέδε Κωνσταντίνα, Νηπιαγωγός, Υποψήφια Διδάκτωρ Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Αιγαίου
Φιλιπάρδου Χρυσάνθη, Δασκάλα Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Αιγαίου*

Ο παράγοντας “γλώσσα” στη διατήρηση της εθνικής ταυτότητας• η θέση των εργαζόμενων Ελλήνων της Γερμανίας 431

Καναβάκης Μιχάλης, Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Ο ρόλος της εκπαίδευσης στη διαπολιτισμική κοινωνία 448

Καραγεώργου Μαρία, Εκπαιδευτικός Ελληνικής Γλώσσας και Πολιτισμού, Ιταλική Σχολή Αθηνών

Δίγλωσσο μοντέλο πρώτης ανάγνωσης και γραφής για γερμανόφωνες και αγγλόφωνες χώρες: παράλληλη ενιαία διγλωσσία 454

Γεωργογιάννης Παντελής, Αναπληρωτής Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών
– Διευθυντής ΚΕ.Δ.ΕΚ.

Κατάρτιση - Επιμόρφωση στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση 473

Εξ αποστάσεως εξειδίκευση ανέργων εκπαιδευτικών από την πρώην Σοβιετική Ένωση σε θέματα Δημιουργικής Απασχόλησης με τη βοήθεια της Τηλεματικής 475

Νικολάου Γιόργος, Καθηγητής Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Μαράσιου Δ.Δ.Ε

Ο ρόλος των επιμορφωτικών κέντρων του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού της Κύπρου στη διδασκαλία και διάδοση της ελληνικής γλώσσας 489

Αλαμπρίτης Ματθαίος, Συντονιστής Επιμορφωτικών Κέντρων Λάρνακας – Αμμοχώστω

Η επιμόρφωση εκπαιδευτικών που διδάσκουν ή πρόκειται να διδάξουν την ελληνική ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό. Ένα ειδικό πρόγραμμα επιμόρφωσης εκπαιδευτικών στη διαπολιτισμική εκπαίδευση από απόσταση 495

Γεωργογιάννης Π., Αναπληρωτής Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών – Διευθυντής ΚΕ.Δ.ΕΚ.

Ντίλιου Α., Φιλολόγος, Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ. Πανεπιστημίου Πατρών

Ενδοσχολική επιμόρφωση και συνεργατική διδασκαλία νεοδιοριζόμενων εκπαιδευτικών σε θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης 503
Ζησιμοπούλου Αθανασία, Υποψήφια διδάκτωρ Πανεπιστημίου Αθηνών – Τομέας Παιδαγωγικής

Διαπολιτισμική Παιδαγωγική και δίγλωσση εκπαίδευση: Η νέα πρόκληση για τον Έλληνα εκπαιδευτικό 512
Γουδήρας Δημήτρης, Επίκουρος Καθηγητής Πανεπιστημίου Μακεδονίας

Παιδαγωγική των διαφορών: ένα μοντέλο για τη διαπολιτισμική αγωγή 522
Παναγιωτίδου Μερσίνια, Αποσπασμένη νηπιαγωγός

Τάξεις Υποδοχής Παλινοστούντων και Αλλοδαπών στην Ελλάδα 537

Τάξεις υποδοχής: Οργάνωση και λειτουργία, μέθοδοι διδασκαλίας για μια επικοινωνιακή προοπτική 539
Τσολερίδου Αναστασία, Διδασκαλείο «Δημήτρης Γληνός», 61ο Δημοτικό Σχολείο Θεσσαλονίκης
Στέκας Απόστολος, Διδασκαλείο «Δημήτρης Γληνός», 61ο Δημοτικό Σχολείο Θεσσαλονίκης

Η διδασκαλία της ελληνικής σε τάξεις «μικτής δυναμικότητας» 546
Χατζηδάκη Ασπασία, Δρ. Γλωσσολογίας, Επιστημονική συνεργάτης Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας
Γακούδη Ανδρονίκη, Υποψήφια Δρ., Παιδαγωγικό Τμήμα Δημ. Εκπαίδευσης Α.Π.Θ.

Η ανάγκη για ένα ανοιχτό πρόγραμμα σπουδών (curriculum) της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης στην ελληνική πρωτοβάθμια εκπαίδευση 554
Αγοραστός Γεώργιος, Υποψήφιος Διδάκτωρ Φιλοσοφικής Σχολής Α.Π.Θ.

Η εξωλεκτική επικοινωνία στην τάξη: Διαπολιτισμική προσέγγιση και διδασκαλία 563
Ανδρουλάκης Γιώργος, Λέκτορας (Π.Δ. 407/80) Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Τάξεις υποδοχής παλινοστούντων και αλλοδαπών μαθητών στην περιοχή της Κοζάνης. Επιτυχίες και προβλήματα (τα αποτελέσματα έρευνας) 571
Μαλέτσκος Αθανάσιος, Δάσκαλος του 2ου Δημοτικού Σχολείου Κοζάνης
Μαυρίδου Εύη, Δασκάλα τάξεως υποδοχής του Δημοτικού Σχολείου Κοιλιάδας
Πρόλογος: Πουλιδή Αλεξάνδρου, Δρ. Φιλοσοφίας, Σχολ. Συμβούλου Π.Ε.

Ευρωπαϊκή και Διαπολιτισμική διάσταση στην Εκπαίδευση και αντιμετώπιση των προβλημάτων των μειονοτήτων και των μετακινούμενων πληθυσμών 579
Παπαχρήστος Κώστας, Εκπαιδευτικός, Υπ. Διδάκτωρ
Παλαιολόγου Νεκταρία, Εκπαιδευτικός, Υπ. Διδάκτωρ

Ρατσισμός και ξενοφοβία στο Δημοτικό Σχολείο – (Παρουσίαση Έρευνας Ομάδας Εκπαιδευτικών Μ.Α.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Αθηνών) 595
Κοσμόπουλος Ιωάννης, Μετεκπαιδευόμενος Δάσκαλος Μ.Α.Δ.Ε. Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Αθηνών

Δημιουργία ενός φιλικού, μη-απειλητικού περιβάλλοντος για όλα τα παιδιά της τάξης 605
*Μητακίδου Χριστοδούλα, Λέκτορας Π.Τ.Δ.Ε Α.Π.Θ.
Γακούδη Ανδρονίκη, Εκπαιδευτικός ΠΕΕ, 2ο 6/θέσιο Δημοτικό Πειραματικό Σχολείο Θεσσαλονίκης*

Εκπαίδευση μεταναστών και παλιννοστούντων 617

Παγκοσμιοποίηση, αειφόρος ανάπτυξη και «ήπια» διδασκαλία ξένων γλωσσών – μια προσπάθεια διεπιστημονικής και διαπολιτισμικής προσέγγισης της αλληλοκατα(παρα)νόησης των λαών στην «κοινωνία των 2/3»* 619
Κατσούλης Χάρης, Αναπληρωτής Καθηγητής του Τ.Ξ.Γ.Μ.Δ. του Ιονίου Πανεπιστημίου

Η Εκπαίδευση και Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών στην «Εργατική Διεθνιστική Εκπαίδευση». Η ανάλυση της μειονοτικής – εθνικιστικής απειλής μέσω της διαπολιτισμικής αγωγής 625
Ντούσας Δημήτρης, Συγγραφέας βιβλίων για τους ROM (Τσιγγάνους) - Δάσκαλος

Γλωσσικός σχεδιασμός και γλωσσική διδασκαλία 632
Παπαρίζος Χρίστος, Σύμβουλος Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Ελληνοπόντιοι πρόσφυγες από τις δημοκρατίες της πρώην ΕΣΣΔ χθες και σήμερα. Κοινωνιογλωσσικά στοιχεία 637
Καραγιαννίδου Άντα, Εκπαιδευτικός, Υποψ. διδάκτωρ Παντείου Πανεπιστημίου Αθηνών

Με ποιες προϋποθέσεις η εκπαίδευση θα μπορέσει να βοηθήσει τους τσιγγανόπαιδες 643
Δεσύλλας Αντώνιος, Γραμματέας ΝΕΛΕ Κέρκυρας

Διδακτικό υλικό 655

Προτάσεις ενισχυτικού υλικού για το μάθημα της γλώσσας σε αλλόγλωσσους μαθητές του ελληνικού δημοτικού σχολείου 657
*Γαλανόπουλος Γιάννης, Εκπαιδευτικός-Ερευνητής
Κουτσορρή Βασιλική, Εκπαιδευτικός-Ερευνητρια
Ιορδανίδου Άννα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών*

- Προτάσεις διδασκαλίας της νέας ελληνικής γλώσσας σε αλλόγλωσσους μαθητές με αξιοποίηση αυθεντικών κειμένων** 663
Δέδε Δέσποινα, Εκπαιδευτικός-ερευνήτρια
Ντελής-Σμυρτίλιος Γιάννης, Εκπαιδευτικός-ερευνητής
Ιορδανίδου Άννα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Παν/μίου Πατρών
- Επίδειξη και κατασκευή εποπτικού υλικού Γλώσσας/Μαθηματικών Α' -Β' τάξης** 669
Τουμπολιδής Ηλίας, Δάσκαλος Ειδικού Σχολείου Γιαννιτσών
- Κριτική προσέγγιση σε βιβλία της ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας** 673
Καραγεώργου-Κουρτζή Όλγα, Εκπαιδευτικός, Υποψήφια Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Αθηνών
- Η αναγκαιότητα του γλωσσαρίου στη διδασκαλία και εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης ή ξένης** 679
Γεωργογιάννης Παντελής, Αναπλ. Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών – Δ/ντής ΚΕ.Δ.ΕΚ.
Αναστασοπούλου Νικολέτα, Φιλολόγος, Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ.
- Προγράμματα στήριξης της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης και πολυμέσα** 709
- Η χρήση του Internet στη διδασκαλία της ελληνικής ως ξένης γλώσσα (νέες μορφές επικοινωνίας και διδακτικές παρεμβάσεις-δυνατότητες και προοπτικές)** 711
Μάρκου Βασιλική, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών, Έκτακτη Καθηγήτρια Γερμανικών, Τ.Ε.Ι. Πάτρας
- Η διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας και η χρήση Η/Υ σε τάξεις αρχαρίων και προχωρημένων** 722
Μπούτσκου Εναγγελία, Δασκάλα, Δημοτικό Σχολείο Νικήτης, Επιστημονικός Συνεργάτης, Τ.Ε.Ι. Σίνδου
- Δραστηριότητες και προβλήματα του προγράμματος διαπολιτισμικής εκπαιδευτικής στήριξης μαθητικών μειονοτικών ομάδων που υλοποιεί το Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας στην περιοχή της Θράκης** 726
Κουμέντος Ιωάννης, Γενικός Διευθυντής, Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας
Κοντογιάννης Μιχάλης, Ειδικός Συνεργάτης Προγράμματος Δ.Ε.Σ., Μέλος Δ.Σ. Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας
- Η ελληνόφωνη εκπαίδευση στο εξωτερικό και οι τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας** 734
Παϊζάνου Αρετή, Παιδαγωγός, Οικονομολόγος, D.E.A Didactique des Disciplines (Technologies Nouvelles de l' Information et de la Communication a la transmission et a l' acquisition des connaissances) Universite Paris 7, υποψηφ. Διδάκτ. Universite Paris 7

**Η διδασκαλία και εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας με πολυμέσα
(αλληλεπιδραστική μέθοδος): Παρουσίαση του εκπαιδευτικού CD-ROM
«Ελληνομάθεια»**

742

*Γεωργγιάννης Π., Αναπληρωτής Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών
– Διευθυντής ΚΕ.Δ.ΕΚ.*

Πρόλογος

Το Κέντρο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης (ΚΕ.Δ.ΕΚ.) μετά την επιτυχία του 1^{ου} διεθνούς συνεδρίου με θέμα «Η Ελληνική ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα: Μια διαπολιτισμική προσέγγιση» και την εκφρασμένη θέληση των συνέδρων προχώρησε στην οργάνωση του 2^{ου} διεθνούς συνεδρίου με το ίδιο θέμα.

Κατά τη διάρκεια του συνεδρίου παρουσιάστηκαν ενδιαφέρουσες επιστημονικές εργασίες και αναπτύχθηκαν συζητήσεις υψηλού επιπέδου αναφορικά με τα προβλήματα που έχουν σχέση με τη διδασκαλία και την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης ή ξένης και γενικότερα θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

Στο συνέδριο αναδείχτηκε ως επιτακτική η ανάγκη της μόνιμης τέλεσης του συνεδρίου στο Πανεπιστήμιο Πατρών, με άμεσο στόχο την ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών αλλά και Υπηρεσιών σε θέματα που αφορούν στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας και την πρόθεσή της σε παγκόσμιο επίπεδο, έτσι ώστε να μεγιστοποιηθεί η προσφορά τόσο στους ομογενείς του εξωτερικού και τους αλλοδαπούς που θέλουν να μάθουν την ελληνική γλώσσα όσο και στους παλινοστούντες και τους αλλοδαπούς που εγκαθίστανται στην Ελλάδα.

Η οργανωτική επιτροπή ευχαριστεί θερμά τους:

1. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων: Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας– Διεύθυνση Μεταπτυχιακών Σπουδών και Έρευνας.
2. Υπουργείο Εξωτερικών: Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού.
3. Υπουργείο Πολιτισμού: Τμήμα Συνεδρίων και Εκδηλώσεων.
4. Πανεπιστήμιο Πατρών: Επιτροπή Ερευνών για την οικονομική τους ενίσχυση και τη στήριξη του συνεδρίου.

Ευχόμαστε και στο μέλλον να στηρίζουν παρόμοιες προσπάθειες που προσβλέπουν στη διάδοση μια την αναβάθμιση της Ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας.

Πρόλογος

ηλεκτρονικής έκδοσης

Οι κοσμογονικές αλλαγές που συνέβησαν στις αρχές της δεκαετίας του 1990 στο χώρο της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης με την πτώση του υπαρκτού σοσιαλισμού και του τείχους του Βερολίνου, ανέδειξαν την απουσία επιστημονικής αλλά και κάθε μορφής επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ του δυτικού κόσμου με τις Δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. Μέχρι την πτώση του υπαρκτού σοσιαλισμού η επικοινωνία ήταν περιορισμένη σε επίπεδο πρεσβειών των κρατών και μερικών εμπορικών συμφωνιών, ενώ ήταν σχεδόν ανύπαρκτη μεταξύ των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων.

Η Ελλάδα, λόγω της ιστορίας της και της γεωγραφικής της θέσης, αλλά και ως μέλος της νεοϊδρυθείσας τότε Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποτελούσε για τις χώρες του ανατολικού μπλοκ τη χώρα πρόσβασης προς το δυτικό κόσμο.

Οι δεδομένες συνθήκες της εποχής, λοιπόν, αποτελούσαν μια πολύ ευνοϊκή χρονική συγκυρία και μια ευκαιρία για την χώρα μας να αναπτύξει και να διαμορφώσει τις σχέσεις και την επικοινωνία της με τις Δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και κατ' επέκταση να διαδραματίσει το δικό της ιστορικό ρόλο στις σχέσεις Ανατολής – Δύσης.

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω, το Σεπτέμβριο του 1993 ως Επίκουρος Καθηγητής του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Πατρών και Διευθυντής της Μονάδας Εργαστηρίου Διαπολιτισμικής Επικοινωνίας και Αγωγής (ΜΕΔΕΑ) του ίδιου τμήματος, έθεσα τη βάση ενός συνεδριακού θεσμού με την οργάνωση του 1^{ου} Συνεδρίου Ελλάδας και Δημοκρατιών της πρώην Σοβιετικής Ένωσης με θέμα «Εκπαίδευση και Διαπολιτισμική Επικοινωνία» και τη συμμετοχή επιστημόνων και πολιτικών και από τις δύο πλευρές. Στόχος του συνεδρίου ήταν να τεθούν οι βάσεις για την ανάπτυξη μιας πολιτισμικής αλλά και πολιτικής επικοινωνίας της Ελλάδας με τις χώρες των δημοκρατιών της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και να αναδειχθεί ο ελληνισμός που ζούσε σε αυτές.

Ο συνεδριακός αυτός θεσμός, διευρύνοντας τους στόχους του, τόσο ως προς τον γεωγραφικό προσανατολισμό, καθώς περιέλαβε στο πρόγραμμά του τον διεθνή

ελληνισμό, όσο και ως προς τα αντικείμενα, τα οποία συνεχώς διευρύνονταν, συνεχίζεται μέχρι σήμερα και αριθμεί συνολικά 39 διοργανώσεις. Είναι ο μοναδικός που καταγράφει την πορεία και την εξέλιξη της διαπολιτισμικής επικοινωνίας και εκπαίδευσης, της διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας στην Ελλάδα και το εξωτερικό, καθώς και του επιστημονικού διαπολιτισμικού διαλόγου από την εμφάνισή του στην Ελλάδα μέχρι σήμερα.

Από τις έρευνες, τις ανακοινώσεις και τις συζητήσεις Ελλήνων και διεθνών επιστημόνων και ερευνητών κατά τη διάρκεια των διοργανώσεων, γεννήθηκαν ιδέες και προέκυψαν προτάσεις, με σημαντικά οφέλη για τον εκπαιδευτικό και πανεπιστημιακό κόσμο αλλά και για τη διαμόρφωση εθνικών εκπαιδευτικών πολιτικών.

Το έργο αυτό που ξεκίνησε το 1993 και συνεχίστηκε μέχρι το 2013 στα πλαίσια καταρχήν της ΜΕΔΕΑ και στη συνέχεια του Κέντρου Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Πατρών, συνεχίζεται μέσω του Ινστιτούτου Πολιτισμού, Δημοκρατίας και Εκπαίδευσης (ΠΠΟΔΕ).

Καθ' όλη τη διάρκεια του συνεδριακού θεσμού, το παραχθέν υλικό υπό τη μορφή πρακτικών, χορηγούταν μόνο στους εισηγητές και τους ακροατές, αρχικά σε έντυπη μορφή και τα τελευταία χρόνια σε ηλεκτρονική. Όμως παρέμενε αποθηκευμένο στην προσωπική μου ιστοσελίδα <http://georgogiannis.gr>, άγνωστο και άβιοτο στο ευρύ κοινό, όπως άλλωστε τα περισσότερα πρακτικά συνεδρίων, με εξαίρεση την αναφορά του στην εργογραφία μου ως επιμελητή των εκδόσεων.

Θεώρησα, λοιπόν, ότι το υλικό αυτό είναι απαραίτητο και χρήσιμο για το σύγχρονο ερευνητή και συνεπώς οφείλει να γίνει προσιτό στην ελληνική και διεθνή επιστημονική κοινότητα. Για το λόγο αυτό, αποφάσισα την εκ νέου επεξεργασία, αναδιοργάνωση και ψηφιοποίηση του υλικού και την ανάρτησή του στο διαδίκτυο, δημιουργώντας με τον τρόπο αυτό μια ηλεκτρονική βιβλιοθήκη.

Έπειτα από επίπονες προσπάθειες, πολύ κόπο και περισσότερο εθελοντισμό των συνεργατών μου, τους οποίους ευχαριστώ πάρα πολύ, πραγματοποιήθηκε απαιτούμενη ηλεκτρονική επεξεργασία του συνολικού έργου του συνεδριακού θεσμού από την ίδρυσή του έως σήμερα. Αποτέλεσμα αυτής της επανεπεξεργασίας ήταν η δημιουργία ηλεκτρονικών τόμων πρακτικών με νέα εμφάνιση, σελιδοποίηση και εξώφυλλο και συνακόλουθα τη χορήγηση ISBN ηλεκτρονικής έκδοσης από την Εθνική Βιβλιοθήκη, ώστε να ολοκληρωθεί ο κύκλος της αναμόρφωσης και η ανάρτησή τους στο διαδίκτυο.

Παντελής Γεωργγιάννης, 2018